

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
นางอนงค์ อินทร์แพง ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

“การพึ่งพาตนเองเป็นหลัก พออยู่พอกิน เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ไม่อดอยาก เหลือกินในครัวเรือนก็ขาย
เมื่อตัวเองเข้มแข็งแล้วต้องรวมกลุ่มผลิตสินค้าเกษตรเพื่อขยายการผลิตและกระจายรายได้ให้สมาชิกในกลุ่ม
และต้องช่วยเหลือช่วยเหลือชุมชน ”

อนงค์ อินทร์แพง
เกษตรกรต้นแบบ

ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ นางอนงค์ อินทร์แพง

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๒๒๐ หมู่ที่ ๙ บ้านใหม่สามัคคี ตำบลชนวน
อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ ๔ (ป.๔)

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๔-๕๕๓-๖๕๗๘

สถานภาพครอบครัว สมรส มีบุตร ๓ คน

อายุ ๖๐ ปี

คติประจำใจ ค่าของคนอยู่ที่ผลของงานแล้วใช้ความรู้ประสบการณ์ตอบแทนสังคม

แรงขับเคลื่อนในการทำงาน ความสำเร็จคือแรงขับเคลื่อนในการทำงานเพราะทำให้ความภาคภูมิใจ

ความคิดริเริ่มในการสร้างผลงานและความพยายามฝ่าอุปสรรค

ความคิดริเริ่มในการสร้างผลงาน ด้วยความที่มีอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก นางอนงค์ อินทร์แพง จึงมุ่งมั่นตั้งใจ เพียรพยายามเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนพึ่งตนเองที่แข็งแรงและยั่งยืน

ทำให้ นางอนงค์ อินทร์แพง ได้รับคัดเลือกจากสำนักงานเกษตรอำเภอหนองนาคำ ให้เป็น ศพก.หลัก ของอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ทำให้ได้มีโอกาสสร้างผลงาน ศึกษาเรียนรู้ ด้วยการปฏิบัติจริง จึงได้รับคัดเลือกให้เป็นเกษตรกรดีเด่นสาขาไร่นาสวนผสมระดับอำเภอ ของอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ในปี ๒๕๖๓

“การพึ่งพาตนเองเป็นหลัก พออยู่พอกิน เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ไม่อดอยาก เหลือกินในครัวเรือนก็ขาย เมื่อตัวเองเข้มแข็งแล้วต้องรวมกลุ่มผลิตสินค้าเกษตรเพื่อขยายการผลิตและกระจายรายได้ให้สมาชิกในกลุ่ม และต้องช่วยเหลือช่วยเหลือชุมชน ”

นางอนงค์ อินทร์แพง
เกษตรกรต้นแบบ

การนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

เทคโนโลยีมีทั้งวิธีทางฟิสิกส์ เคมีและชีวภาพ ที่ นางอนงค์ อินทร์แพง เลือกใช้เทคโนโลยีการฟื้นฟูที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศตลอดจนชนิดพืชและสัตว์เพื่อส่งผลให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้รับการแก้ไขที่ถูกต้องใช้ความรู้และประสบการณ์มาบูรณาการเพื่อประยุกต์ โดยใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในอดีตและเครื่องมือที่มีอยู่ในปัจจุบัน มาประสมประสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเน้นความคุ้มค่าของเงินทุนที่ต้องใช้กับงานที่ได้รับ ที่สำคัญคือต้องคำนึงถึงดิน น้ำ ลม ไฟ รวมไปถึงไฟฟ้าด้วย เพราะทรัพยากรเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้พืช สัตว์ เจริญเติบโต ได้อย่างสมบูรณ์จึงต้องมีการวางแผนการจัดการฟาร์มอย่างเคร่งครัดเสมอ ต้องมีการรับข่าวสาร วิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาวิธีการป้องกัน เลือกวิธีที่ดีและเหมาะสมที่สุดกับสภาพแวดล้อมที่มี

ยกตัวอย่าง เช่น

- การโลกกลบตอซังข้าว เพื่อเป็นปุ๋ย
- การปลูกปอเทือง เพื่อเป็นปุ๋ยพืชสด ในช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว
- การปลูกพืชรอบสระน้ำเพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดิน
- การใช้ฟางข้าวคลุมดินแทนการใช้ยาฆ่าหญ้า
- การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ
- การใช้เครื่องสีข้าวแบบไม่มีแกลบ
- การใช้ตุ้ฟักไข่ในการผลิตลูกไก่
- การทำกับดักแมลงวันแทนการใช้สารเคมีฆ่าแมลง
- การใช้ฮอร์โมนไข่เพื่อเพิ่มผลผลิตไม้ผล
- การใช้สารไล่แมลงจากน้ำส้มควันไม้
- การใช้เมล็ดมะรุมป้องกันโรคพืช
- การทำจุลินทรีย์น้ำหมักไส้ปลา
- การใช้ฮอร์โมนไข่เพื่อเพิ่มผลผลิตไม้ผล
- มีการส่งดินตรวจเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงดิน

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงและไร่นาสวนผสม

เศรษฐกิจพอเพียงคือ พระราชปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาพระราชทาน แก่พสกนิกรชาวไทยเพื่อให้สังคมไทยมีชีวิตดำรงอยู่ได้ อย่างมั่นคงและยั่งยืน ไม่ว่าเมื่อต้องเผชิญกับ วิกฤตการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงใดๆ

สำหรับนางอนงค์ อินทร์แพง ยึดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตและเชื่อฟังและ ปฏิบัติตามแนวพระราชดำรัส เพราะเห็นผลแล้วว่า “ทุกสิ่งที่พระองค์ท่านคิดไว้ให้มันดีแล้ว เราทำตามก็เกิดแต่ ประโยชน์ ไม่ว่าจะเรื่องไหน”

เพียงเดินทางสายกลาง มีความความพอประมาณ ที่ไม่ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ไม่ทำใหญ่โต ทำพอที่มีกำลัง เพราะใช้แรงงานครอบครัว ทำการผลิตและการ บริโภคอยู่ในระดับพอประมาณ

มีเหตุผลทุกการตัดสินใจจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน คำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

มีภูมิคุ้มกันที่ดีในด้านการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่คาดว่าจะ เกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

ภายใต้เงื่อนไขความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างรอบด้านความรอบคอบที่จะนำ ความรู้เหล่านั้นมาพิจารณา ให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

คุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วยมีความตระหนัก ในคุณธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริต และมี ความอดทนมีความเพียรใช้สติปัญญาในการ ดำเนินชีวิต

การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้นั้น ขั้นแรกต้องยึดหลัก “พึ่งตนเอง”คือ พยายามพึ่งตนเองให้ได้ ก่อน ในครอบครัวมีการบริหารจัดการอย่างพอดี ประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนต้องรู้จัก ตนเองสามารถรักษาระดับการใช้จ่ายของตน ไม่ให้เป็นหนี้ และรู้จักตั้งศักยภาพในตัวเอง

การใช้ชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนั้น จะต้องมีความพอดี ๕ ประการคือ

ความพอดีด้านจิตใจ

- ต้องเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้
- มีจิตสำนึกที่ดี
- เอื้ออาทร ประนีประนอม
- นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

ความพอดีด้านสังคม

- ช่วยเหลือเกื้อกูลกันรู้จักสามัคคี
- สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน

ความพอดีด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

- รู้จักใช้และจัดการอย่างชาญฉลาดและรอบคอบ
- เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความยั่งยืนอย่างสูงสุด

ความพอดีด้านเทคโนโลยี

- รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องต่อความต้องการและสภาพแวดล้อม
- พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเองก่อน
- ก่อให้เกิดประโยชน์กับคนหมู่มาก

ความพอดีด้านเศรษฐกิจ

- เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร
- พออยู่ พอกินสมควรตามอัตภาพ และฐานะของตน

การทำไร่นาสวนผสมและการเกษตรผสมผสาน มีการทำนา ปลูกพืชผักปลอดสารพิษ การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยคอกตลอดจนปุ๋ยพืชสดและใช้วัสดุเหลือใช้มาเป็นปัจจัยการผลิตปุ๋ย เพื่อลดค่าใช้จ่าย และบำรุงดิน เช่น การปลูกไม้ผลและไม้ใช้สอยในครัวเรือน ปลูกพืชไร่ การปลูกพืชสมุนไพร ช่วยส่งเสริมสุขภาพอนามัย เลี้ยงปลาในบ่อน้ำ การเลี้ยงไก่ไข่และพื้นเมือง การเลี้ยงเป็ดไข่และเป็ดเทศ การเลี้ยงหมู เพื่อจำหน่ายผลผลิตและเป็นอาหารในครัวเรือน โดยใช้เศษอาหาร และส่วนที่เหลือจากการตัดแต่งพืชผัก รำและปลายข้าวจากผลพลอยได้ของการสีข้าวจากเครื่องสีข้าวไร้เกลบ การเพาะเห็ด รวมทั้งการประกอบอาชีพเสริม เช่น แปรรูปอาหารที่สำคัญกิจกรรมทุกอย่างเกี่ยวเนื่องกัน เช่น

- การปลูกผักกับการเลี้ยงเป็ดไข่ เป็ดไข่ไก่กินเศษพืชผัก มูลไก่เป็นปุ๋ย
- สำหรับน้ำในบ่อปลาสามารถนำมาใช้รดผัก และเศษพืชผักที่เหลือสามารถนำกลับเป็นอาหารให้ปลาได้
- การใช้ทรัพยากรในไร่นา มูลสัตว์ทำเป็นปุ๋ยคอก เศษหญ้า ใบไม้ทำปุ๋ยหมัก
- ฟางข้าว ใช้คลุมดินในแปลงผักเพื่อรักษาความชื้นหน้าดินและคลุมหญ้าในแปลงผักแทนการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช
- ไม้ผล ไม้โตเร็ว ไม้พุ่ม สามารถปลูกเป็นพืชบังลม และผลก็สามารถนำมาบริโภคและจำหน่าย
- ตะไคร้ ปลูกรอบสระน้ำเพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดิน ยังสามารถนำมาใช้ปรุงอาหารได้
- การเพาะเห็ด ก้อนเชื้อเห็ดเก่า สามารถนำมาหมักเป็นปุ๋ยเพื่อใช้ในการปลูกผัก

การจัดระบบการปลูกพืช/ระบบหรือรูปแบบฟาร์ม ที่มีข้าวอยู่ด้วย

นาข้าว

ผัก (พืช)

เป็ด ไก่ และสุกร (สัตว์)

เลี้ยงปลา (ประมง)

ในฟาร์มจะมีกิจกรรมการเกษตรที่ผสมผสานทั้ง ข้าว+พืช+สัตว์+ประมง = ข้าว+พืชผัก พืชตระกูล แตง พืชตระกูลถั่ว ไม้ผล (มะม่วง ฝรั่ง แก้วมังกร มะพร้าว น้ำหอม มะขามเปรี้ยว มะละกอ หน่อไม้) ไก่ไข่ ไก่พื้นเมือง เป็ดไข่ เป็ดเทศ+ปลา กุ้ง หอยเชอร์รี่สีทอง จัดกิจกรรมต่างๆ เป็นสัดส่วนเหมาะสมโดยกิจกรรมแต่ละอย่างเกื้อกูลกัน

มีที่ดิน ๒๓ ไร่ มีการใช้พื้นที่และลักษณะการใช้พื้นที่ทำการเกษตร ดังนี้

๑. ปลูกข้าว พื้นที่ ๑๒ ไร่
๒. ปลูกพืชผัก พื้นที่ ๔ ไร่
๓. สวนไม้ผลพื้นที่ ๕ ไร่
๔. ที่อยู่อาศัย พื้นที่ ๐.๕ ไร่
๕. สระน้ำ จำนวน ๒ บ่อ ๒ ไร่ และบ่อบาดาล ๒ บ่อ
 - ใช้พื้นที่รอบสระเลี้ยงเป็ด จำนวน ๑ บ่อ
 - ปลูกตะไคร้รอบขอบสระ จำนวน ๑ บ่อ
 - ในสระ เลี้ยงปลา เลี้ยงกุ้ง หอยเชอร์รี่สีทอง
๖. พื้นที่เลี้ยงสัตว์ พื้นที่ประมาณ ๐.๕ งาน
 - ไก่ไข่ ๒๐ ตัว
 - ไก่พื้นเมือง ๕๐ ตัว
 - เป็ดไข่ ๑๒๕ ตัว
 - เป็ดเทศ ๑๕ ตัว
 - หมู ๑๐ ตัว

- การปลูกข้าว ใช้พันธุ์ กข.๖ และ ขาวดอกมะลิ ๑๐๕ พื้นที่ ๑๒ ไร่

เดิมมีการใช้พื้นที่แบบไม่มีการปรับปรุงบำรุงดินหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้วมีการเผาตอซังแล้วปลูกถั่วเหลืองตามเมื่อทำติดต่อกันเป็นระยะเวลา ๕ ปี ดินจะแข็งและแน่นทึบมาก จึงต้องพินดินให้ดีขึ้นโดยหว่านปอเทืองหลังนาและไถกลบอยู่ ๓ ปี ต่อมาเริ่มทำระบบข้าว-ถั่วเหลืองหลังนา สลับปีกับ ข้าว-ข้าวโพด หลังนา โดยไม่มีการเผาฟางและไม่ใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว สำหรับผลผลิตจะได้ปริมาณใกล้เคียงกับใช้ปุ๋ยเคมี คือ ประมาณ ๔๕๐ กิโลกรัมต่อไร่แต่ต้นทุนต่ำกว่า นอกจากนี้ดินยังดีขึ้นด้วย

- ไม้ผล

ที่ปลูกในสวน ได้แก่ มะม่วง ฝรั่ง แก้วมังกร มะพร้าว น้ำหอม มะขามเปรี้ยว มะละกอ เป็นต้น ส่วนใหญ่ปลูกไว้เพื่อบริโภค เหลือจากกินในครัวเรือนก็นำไปขายตามตลาดชุมชนดูแลโดยการกวาดใบที่ร่วงมากองไว้ใต้ต้นเพื่อคลุมดินและปล่อยให้ย่อยสลายเป็นปุ๋ยตามธรรมชาติ

- พืชผัก พื้นที่ ๔ ไร่

เริ่มปลูกผักตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ มีการใช้สารเคมีเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตและป้องกันกำจัดศัตรูพืช ผลการตรวจเลือดอยู่ในภาวะเสี่ยง จึงเริ่มลดการใช้สารเคมีเพื่อสุขภาพของผู้ปลูกและผู้บริโภคด้วย ปัจจุบันลดการใช้สารเคมีไปมากกว่า ๙๐ เปอร์เซ็นต์ โดยไม่ใช้สารเคมีในแปลงปลูกพืชและปลูกพืชผักทุกชนิดที่เป็นที่ต้องการของตลาดและลูกค้า ได้แก่ กะหล่ำปลีคะน้า สลัด โหระพา สะระแหน่ กะเพรา ผักชีฝรั่ง กุยช่าย ขึ้นฉ่าย และเห็ด โดยปลูกหมุนเวียนตลอดปี ปรับปรุงบำรุงดิน ปลูกหญ้าแฝกฟื้นฟูดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ และแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมดำเนินการขยายพันธุ์ ทำให้มีกล้าหญ้าแฝกเพียงพอด้วย ที่สำคัญต้องไม่ลืมหน้าที่

ของหญ้าแฝก ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ และเพื่อการรักษาดิน ป้องกันการชะล้างหน้าดิน เกิดประโยชน์กับที่ดินในแปลง และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด

- การป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีการใช้พันธุ์ต้านทาน ปลุกโหระพากระเพราตระไคร้หอมรอบแปลง เพาะปลูกป้องกันการกวนของแมลง สารชีวภาพ วิธีกล การใช้อุปกรณ์ล่อแมลง กระดาด กาว ไฟล่อแมลง เลือกวิธีการที่เหมาะสมในแต่ละสภาพ
- มีร่องระบายน้ำแปลงและคันดินไม่ขวางการระบายน้ำ
- วางระบบท่อน้ำ เพื่อประหยัดน้ำ มีระบบให้น้ำที่เหมาะสมกับความต้องการน้ำของพืช
- ปลูกพืชบังลม ปลูกไผ่ ไม้ผล ไม้พุ่ม ให้ประโยชน์กับคนโดยการบริโภค ให้ประโยชน์กับพืชโดยการบังลม
- ปลูกผักอินทรีย์โดยใช้น้ำจากบ่อปลารดน้ำ และใช้กลบมาทำปุ๋ย ช่วยให้ดินโปร่ง
- ใช้มูลไก่มาทำปุ๋ย และหมักเศษเหลือผลผลิตทำปุ๋ยชีวภาพ
- บ่อมีปลาเลี้ยงไว้เป็นอาหารปลานิลปลาตะเพียนเป็นปลากินพืชกินน้ำจากบ่อปลามารดผักในแปลงผักเป็นการหมุนเวียนน้ำในบ่อเพื่อที่จะได้มีน้ำใหม่เข้าไปในบ่อ
- ผักที่เหลือจากการจำหน่ายเป็นเศษอาหารให้ปลากิน

การแก้ปัญหาของเกษตรกรด้านพื้นที่ ด้านวิชาการเกษตร ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง และด้านสิ่งแวดล้อม

นางอนงค์ อินทร์แพง เป็นคนที่ย้ายจากจังหวัดนครราชสีมา มาปลูกทุเรียนที่จังหวัดนนทบุรี มีการทดลองเปรียบเทียบและเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆในการทำการเกษตรศึกษาเรื่องดินเนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ทุกวันนี้มีปัญหาเรื่องดินแข็ง ดินแน่นทึบเนื่องจากใช้พื้นที่ติดต่อกันโดยไม่มีการปรับปรุงบำรุงดิน ใช้ปุ๋ยเคมี และเผาฟาง รวมทั้งปัญหาจากโรค แมลงศัตรูพืช ฤดูกาล สภาพอากาศ ผู้ใหญ่เมตตาจึงคิดฟื้นฟูดิน โดยเริ่มจากงดเผาฟางและตอซัง ใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน และจัดการดินโดยไม่เผาตอซังและไม่ใช้ปุ๋ยเคมี โดยใช้ปุ๋ยน้ำหมักในการเพิ่มการเจริญเติบโตของพืชและการดูแลป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีการจัดระบบนิเวศน์บริเวณแปลงปลูกผักที่ช่วยในการป้องกันศัตรูพืช เช่น ตะไคร้หอม กระเพรา แมงลักเพื่อป้องกันแมลงศัตรูพืชซึ่งได้ผลดี การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำโดยขุดสระ จำนวน ๒ บ่อและขุดบ่อบาดาล จำนวน ๒ บ่อ ทำให้มีน้ำในการทำเกษตรตลอดปี

ด้านวิชาการเกษตร มีการผสมผสานเทคโนโลยีต่างๆประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับระบบการจัดการภายในฟาร์ม เพื่อช่วยแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เช่น การนำดินในแปลงเกษตรของตนส่งตรวจวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง บำรุงดิน

ด้านเศรษฐกิจ ถึงแม้จะมีผลแต่ก็ไม่มีผลกระทบมากนัก ปัญหาด้านเศรษฐกิจจะน้อยลงเพราะการทำเกษตรผสมผสาน

เกษตรผสมผสานแตกต่างจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว เพราะยังสามารถที่จะนำกิจกรรมอื่นๆที่มีอยู่ในฟาร์มมาช่วยเหลือทดแทนในส่วนที่เกิดภาวะได้ ทั้งยังสามารถดำรงชีพอยู่ได้ เพราะเน้นการมีปัจจัยสี่ ซึ่งมีเพียงพอในพื้นที่ หากราคาข้าวของเพิ่มขึ้น แต่เรามีปัจจัยต่างๆที่จำเป็นเองอยู่แล้วก็จะไม่ได้รับความเดือดร้อนหรือผลกระทบ

ด้านสังคม เป็นจุดเรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน หรือบุคคลที่สนใจ ปรึกษา เสริมองค์ความรู้ ให้กับผู้ที่สนใจร่วมเรียนรู้ เป็นการสร้างเครือข่าย พัฒนาศักยภาพของเกษตรกรช่วยให้ชุมชน สังคม พัฒนา ปัญหาที่เกิดขึ้นบางครั้งคือความไม่เชื่อถือในเทคโนโลยีใหม่ๆ ดังที่เคยกล่าวข้างต้น ต้องลองปฏิบัติให้เห็น

ผลก่อน แล้วคนอื่นๆในชุมชน ก็จะปฏิบัติตาม เมื่อประสบผลสำเร็จก็จะเกิดการยอมรับของสังคม แม้ต้องใช้เวลาแต่ก็คุ้มค่า เพราะเราไม่สามารถบังคับให้ใครยอมรับได้ จนกว่าเขาจะเชื่อเอง

ด้านการเมือง ผลกระทบในด้านการเมืองนั้นส่วนมากจะเกี่ยวกับ นโยบาย หรือราคาพืชเศรษฐกิจหลัก เช่น ข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ การแก้ปัญหาคือบางครั้งต้องมีการรวมกลุ่มเจรจาเพื่อต่อรองราคา แต่หากทำเกษตรผสมผสานแล้ว ผลกระทบด้านนี้ก็จะไม่มีมากนัก

แนวคิดในการทำงาน

“มุ่งมั่น ตั้งใจ เรียนรู้ทำความเข้าใจกับสิ่งที่ตนเองทำ เรียนรู้ธรรมชาติของพืชและสัตว์แต่ละชนิด ไม่ปิดกั้นความคิดทัศนคติ ทำจริงปฏิบัติจริง นำความรู้มาใช้ส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนเป็นชุมชนพึ่งตนเองโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง”

อนงค์ อินทร์แพง
เกษตรกรต้นแบบ

**ความคิดริเริ่มในการสร้างผลงานและความพยายามฟื้นฟูอุปสรรคผลงานและความสำเร็จของผลงาน
ทั้งปริมาณและคุณภาพตลอดจนระยะเวลาที่ปฏิบัติงานและความยั่งยืนในอาชีพ
ผลงานฟาร์ม**

เป็นฟาร์มเกษตรผสมผสาน เน้นการทำเกษตรอินทรีย์ มีกิจกรรมหลากหลาย มีการ ปลูกพืชผักสวนครัว การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ตลอดจนปุ๋ยพืชสดและใช้วัสดุเหลือใช้มาเป็นปัจจัยการผลิตปุ๋ย เพื่อลดค่าใช้จ่าย และบำรุงดินเช่นการเพาะเห็ดฟางจากวัสดุเหลือใช้ในไร่นา การนำแหนงไผ่ มาทำร้านถั่วฝักยาว การปลูกไม้ผลสวนหลังบ้าน และไม้ใช้สอยในครัวเรือน การปลูกพืชสมุนไพรช่วยส่งเสริมสุขภาพอนามัย การเลี้ยงปลาในบ่อ เพื่อทำเพิ่มออกซิเจนให้น้ำและเป็นแหล่งน้ำ เพื่อเป็นอาหารโปรตีนและรายได้เสริม การเลี้ยงไก่พื้นเมือง และไก่ไข่ เป็ดเทศ หรือไก่วง เพื่อเป็นอาหารในครัวเรือนหรืออาจแบ่งขาย โดยใช้เศษอาหารร่ำ และปลายข้าวจากผลผลิตการทำนา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากการปลูกพืชไร่ และการทำก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ ที่เลี้ยงไว้ รวมทั้งการประกอบอาชีพเสริม เช่น ถัก ทอ แปรรูปอาหาร

เห็นได้ชัดว่ากิจกรรมทุกอย่างจะพึ่งกันและเกื้อกูลกัน เช่น

- ปลูกหญ้าแฝกคลุมแปลงและระหว่างแปลงผัก เพื่อนำใบแฝกมาใช้ประโยชน์ในการทำปุ๋ยหมัก และนำมาคลุมแปลงผักป้องกันหน้าดินจากฝนและรักษาความชื้น
- การปลูกผักกับการเลี้ยงไก่ ไก่กินเศษพืชผัก มูลไก่เป็นปุ๋ย สำหรับผัก
- การใช้ทรัพยากรในไร่นา มูลสัตว์ทำเป็นปุ๋ยคอก เศษหญ้า ใบไม้ทำปุ๋ยหมัก
- เศษพืชผักเป็นอาหารปลา
- ฟางข้าว ใช้เพาะเห็ด
- การใช้แรงงานในครอบครัว เพื่อลดค่าใช้จ่ายและช่วยเสริมรายได้

การผลิตกิจกรรมที่หลากหลาย นำไปสู่การมีอาหารและโภชนาการที่เหมาะสม

เกษตรผสมผสานในฟาร์มของผู้ใหญ่เมตตา นั้น มีการอาหารและโภชนาการที่ถูกต้องลักษณะ มีประโยชน์และคุณค่าทางโภชนาการ

เพราะความหลากหลายของกิจกรรม ที่มีตั้งแต่การปลูกข้าว ข้าวโพดหวาน ปลูกพืชผักอินทรีย์ ผักสวนครัว ไม้ผล มะขาม มะละกอ กระเทียม เลี้ยงสัตว์ โคเนื้อ ไก่ไข่ ไก่ซี เป็ดเทศ ไก่วง และกบ นอกจากเหลือจากการบริโภคภายในครอบครัวแล้ว ก็ยังสามารถนำไปแบ่งขายให้แก่ผู้บริโภคภายนอกด้วย กล่าวได้ว่าได้สารอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วนไม่ว่าจะเป็น

คาร์โบไฮเดรต ที่ได้จาก จากข้าว ข้าวโพด แป้ง มัน

โปรตีน จากเนื้อสัตว์ ไข่ ถั่วเพราะเลี้ยงทั้งไก่ซี เพื่อบริโภคเนื้อ และไก่ไข่ เพื่อบริโภคไข่ นอกจากนี้ยังมีเป็ดเทศ บริโภคได้ทั้งเนื้อและไข่ ไก่วง และกบ

ไขมัน จากพืชและสัตว์

เกลือแร่ของผักใบเขียว จากแปลงผักอินทรีย์ พืชผักต่างๆ ที่ปลูกภายในฟาร์ม ผักสวนครัว ฯลฯ วิตามินจากผลไม้ ที่ได้จากไม้ผลต่างๆที่ปลูกไว้ในฟาร์ม

ความสมบูรณ์ของแปลงพืช สัตว์ ประมง

การเจริญเติบโตได้ดี ไม่เกิดโรคทั้งพืชและสัตว์ มีผลผลิตที่เป็นไปตามเป้าหมาย ถือเป็นตัวชี้วัดความสมบูรณ์ของฟาร์ม ทั้งในแปลงพืช สัตว์ ประมง

ไม่เกิดปัญหาที่รบกวนกิจกรรมต่างๆ และพัฒนาเป็นไปด้วยดีตามแผนงานที่ได้วางเอาไว้

การใช้วิชาการในการปรับปรุงสภาพการผลิต

ใช้ วิธีการต่างๆที่ได้ฝึกอบรมเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อฟาร์มมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็น การปรับปรุงดิน น้ำ เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ มีการทดลองเปรียบเทียบและเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆในการทำการเกษตร ปลูกหญ้าแฝกฟื้นฟูดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ และแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม ที่สำคัญต้องไม่ลืมหน้าที่ของหญ้าแฝก ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ และเพื่อการรักษาดิน ป้องกันการชะล้างหน้าดิน เกิดประโยชน์กับที่ดินในแปลง และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด ศึกษาเรื่องดินเนื่องจากพื้นที่ที่ทำการเกษตรอยู่ทุกวันนี้มีปัญหาเรื่องดินแข็ง ดินแน่นทึบเนื่องจากใช้พื้นที่ติดต่อกันโดยไม่มีการปรับปรุงบำรุงดิน ใช้ปุ๋ยเคมี และเผาฟาง รวมทั้งปัญหาจากโรค แมลงศัตรูพืช

ผลิตสารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชไว้ใช้ในฟาร์ม

ทำน้ำหมักชีวภาพไว้ใช้

การนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มมูลค่า

ภายในฟาร์มนั้นใช้แรงงานครอบครัว จึงเป็นผลดีที่สมาชิกในครอบครัวสามารถนำผลผลิตไปแปรรูปหรือสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าได้ตามต้องการ

มีการนำผลผลิตข้าวที่ได้จากการปลูกข้าว ในช่วงราคาข้าวตกต่ำ นำไปบดเพื่อใช้เลี้ยงสุกร เป็ด และไก่เพื่อจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้

การนำสิ่งเหลือใช้มาใช้ให้เกิดประโยชน์

กล่าวได้ว่าทุกสิ่งที่มีอยู่ภายในฟาร์มล้วนแต่มีประโยชน์ทั้งสิ้น หลังจากใช้แล้ว สิ่งที่เหลือก็สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น

- ต้นไม้ทั้งไม้ผล ไม้พุ่ม เมื่อใบร่วงหล่นลงมาก็สามารถกวาดเศษใบไม้ต่างๆมาทำเป็นปุ๋ยได้
- เศษพืชผัก สามารถนำมาทำปุ๋ยหมัก เป็นอาหารปลา แกลบ นำไปทำเป็นปุ๋ยในแปลงผัก ช่วยไม่ให้ดินแน่น ทำให้ดินโปร่ง อากาศถ่ายเทดี
- มูลสุกร เป็ด ไก่ สามารถนำมาทำเป็นปุ๋ยใช้ในแปลงปลูก
- น้ำจากบ่อปลานำมารดในแปลงผัก
- เศษผักก็สามารถนำกลับไปเป็นอาหารให้ปลาได้สามารถนำไปทำน้ำหมักชีวภาพได้อีกด้วย
- แหรงของไผ่หวานที่ปลูกไว้สามารถนำมาทำร้านแตงกวา

การจัดการ

มีผังฟาร์ม/แผนงบประมาณฟาร์ม ปฏิทินการปลูกพืช สัตว์และประมง

ปฏิทินการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ มีการจัดทำไว้เพื่อกำหนดกิจกรรมต่างๆ
และมีการวางแผนงบประมาณฟาร์มโดยการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย นำผลกำไรไปใช้ ในการออม
การดำรงชีพ การศึกษา ข้าวสาร และบันเทิง

การจัดการการผลิต การจำหน่าย การตลาด

ส่งให้กับผู้มารับสินค้าที่ฟาร์ม หรือนัดส่งจตุรัสสินค้า จำหน่ายให้กับผู้บริโภคตามที่สั่งจอง และ
จำหน่ายตามตลาดนัดชุมชน รวมถึงร่วมออกบูธขายสินค้า ตามหน่วยงานราชการต่างๆ

การผสมผสาน/เกื้อกูล ใช้ประโยชน์ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกัน

กิจกรรมทุกอย่างเกื้อกูลกัน

- ปลูกลูกหว้าแปรงรอบแปลงและระหว่างแปลงผัก เพื่อนำใบแปรงมาใช้ประโยชน์ในการทำปุ๋ยหมัก และนำมาคลุมแปลงผักป้องกันหน้าดินจากฝนและรักษาความชื้น
- การปลูกผักกับการเลี้ยงสุกร เป็ด ไก่ กินเศษพืชผัก และได้มูลเป็นปุ๋ย
- สำหรับผักน้ำในบ่อปลาสามารถนำมาใช้รดผัก และเศษพืชผักที่เหลือสามารถนำกลับเป็นอาหารให้ปลาได้
- การใช้ทรัพยากรในไร่นา มูลสัตว์ทำเป็นปุ๋ยคอก เศษหญ้า ใบไม้ทำปุ๋ยหมัก
- พางข้าว ใช้เพาะเห็ด
- ไม้ผล ไม้โตเร็ว ไม้พุ่ม สามารถปลูกเป็นพืชบังลม และผลก็สามารถนำมาบริโภค
- ตะไคร้ หอม ปลูกล้อมรอบแปลงเพาะปลูก สามารถไล่แมลงไม่ให้มารบกวน ยังสามารถนำมาใช้ปรุงอาหารได้

ปลูกพืชผักสวนครัว การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยคอกตลอดจนปุ๋ยพืชสดและใช้วัสดุเหลือใช้มาเป็นปัจจัยการผลิตปุ๋ย เพื่อลดค่า ใช้จ่าย และบำรุงดิน เช่น การเพาะเห็ดฟางจากวัสดุเหลือใช้ไถนา การปลูกไม้ผลสวนหลังบ้านและไม้ใช้สอยในครัวเรือน ปลูกพืชไร่ การปลูกพืชสมุนไพร ช่วยส่งเสริมสุขภาพอนามัย การเลี้ยงกบในแปลงข้าว เลี้ยงกบในกระชัง เลี้ยงกบในบ่อปูน เลี้ยงปลาในบ่อน้ำและใช้บ่อเป็นแหล่งน้ำทำการ - เพาะปลูก เพื่อเป็นอาหารโปรตีนและรายได้เสริม การเลี้ยงสุกร ไก่พื้นเมือง ไก่ไข่ และเป็ดเทศเพื่อเป็นอาหารในครัวเรือน โดยใช้เศษอาหาร รำและปลายข้าว จากผลผลิตการทำนา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากการปลูกพืชไร่

ผลตอบแทน การลงทุนต่อเนื่อง/หมุนเวียน

ได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า สร้างรายได้ให้แก่ฟาร์ม เพื่อนำทุนมาใช้จ่ายและพัฒนาและต่อยอด

ผลตอบแทนที่ได้ซื้อเครื่องสีข้าวเพื่อแปรรูปผลผลิต

ผลตอบแทนที่ได้ซื้อเครื่องฟักไข่

ชุมชนมีส่วนร่วมและสังคมยอมรับ

เป็นต้นแบบ การปฏิบัติจริง ทำให้เป็นศูนย์ศึกษา ดูงาน ให้กับผู้ที่สนใจและเยาวชน เกิดการยอมรับ ทำตามเป็นแบบอย่าง สังคม ชุมชน พัฒนาอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

แนวคิดในการทำงาน

“มุ่งมั่น ตั้งใจ เรียนรู้ทำความเข้าใจกับสิ่งที่ตนเองทำ เรียนรู้ธรรมชาติของพืชและสัตว์แต่ละชนิด ไม่ปิดกั้นความคิดทัศนคติ ทำจริงปฏิบัติจริง นำความรู้มาใช้ส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนเป็นชุมชนพึ่งตนเองโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง”

อนงค์ อินทร์แพง
เกษตรกรต้นแบบ